

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
سیزده	پیشگفتار مترجمان
۱	پیشگفتار نویسندگان
۳	فصل اول: مقدمه‌ای بر تحلیل سیاست در سیستم‌های چند کنشگر
۳	مقدمه
۴	۱-۱ چالش تحلیل سیاست در سیستم‌های چند کنشگر
۵	۲-۱ اهمیت تبیین مسئله
۶	۱-۲ نقش تبیین مسئله در حل مسئله
۸	۲-۲ مسائل سیاستی: شکاف‌ها و دوراهی‌ها
۱۰	۳-۱ تحلیل سیاست به عنوان کمکی در جهت حل مسئله
۱۱	۱-۳ فعالیت‌های تحلیلی
۱۳	۲-۳ سبک‌های تحلیلی
۱۴	۳-۳ نقش تحلیل‌گر
۱۶	۴-۳ جایگاه این کتاب
۱۶	۴-۱ راهنمای مطالعه
۱۸	منابع
۱۹	فصل دوم: تبیین مسئله در محیط‌های پیچیده
۱۹	۱-۲ غلبه بر پیچیدگی
۲۲	۱-۱-۲ بُعد فنی مسائل
۲۴	۲-۱-۲ بُعد اجتماعی مسائل
۲۷	۲-۲ پیچیدگی ساختار بندی
۲۹	۱-۲-۲ مسائل ساختاریافته و ساختار نیافته
۳۱	۲-۲-۲ مسائل عینی در مقابل مسائل ذهنی: نقش ادراک‌ها و منافع
۳۵	۳-۲-۲ مصاف تبیین مسئله

۳۵	۴-۲-۲ ساخت اجتماعی مسائل
۳۶	۳-۲ تبیین مسئله به عنوان بخشی از فرایند سیاستی
۳۸	۱-۳-۲ سطل‌های زیاله
۳۹	۲-۳-۲ حل مسئله از راه مدل جریان‌ها
۴۱	۳-۳-۲ حل مسئله از راه میدان‌ها و دورها
۴۲	۴-۳-۲ ائتلاف‌های حل مسئله و مدافعان
۴۴	۴-۲ گام‌های دستیابی به راه‌حل‌ها
۴۷	۵-۲ تبیین مسئله به عنوان اولین گام در تحلیل سیاست
۵۱	منابع
۵۳	فصل سوم: تحلیل سیستم‌ها
۵۴	۱-۳ مقدمه‌ای بر تحلیل سیستم‌ها
۵۶	۲-۳ چارچوب مفهومی تحلیل سیستم‌ها
۵۶	۱-۲-۳ نمودار سیستم و محتوای آن
۵۷	۲-۲-۳ نکته‌ای در خصوص اصطلاحات تخصصی
۶۲	۳-۳ روشی برای تحلیل اکتشافی سیستم‌ها
۶۲	۱-۳-۳ گام اول: تعیین حدود مسئله
۶۹	۲-۳-۳ گام دوم: تعیین اهداف و معیارها
۷۷	۳-۳-۳ گام سوم: شناسایی ابزارها و ترسیم روابط علی
۸۲	۴-۳-۳ گام چهارم: مرور سیستم و مرزهای آن
۸۶	منابع
۸۸	فصل چهارم: تحلیل کنشگر
۸۸	۱-۴ مقدمه: چرا تحلیل کنشگر؟
۹۰	۲-۴ چارچوب مفهومی تحلیل کنشگر
۹۲	۳-۴ روش‌های تحلیل کنشگر
۹۴	۴-۴ مراحل تحلیل کنشگر
۹۵	۱-۴-۴ مرحله ۱: استفاده از بیان مسئله به عنوان نقطه آغاز
۹۶	۲-۴-۴ مرحله ۲: تهیه فهرستی از کنشگران دخیل
۱۰۲	۳-۴-۴ مرحله ۳: ترسیم روابط رسمی
۱۰۵	۴-۴-۴ مرحله ۴: پیش‌نویس بیان مسئله کنشگران
۱۱۰	۵-۴-۴ مرحله ۵: تحلیل وابستگی‌های متقابل
۱۱۸	۶-۴-۴ مرحله ۶: مقایسه بیان مسئله اولیه با یافته‌ها
۱۲۰	۵-۴ محدودیت‌های تحلیل کنشگر

صفحه	عنوان
۱۲۰	۱-۵-۴ منابع اطلاعاتی قابل اطمینان
۱۲۲	۲-۵-۴ تحلیل کنشگر صرفاً یک تصویر لحظه‌ای به دست می‌دهد
۱۲۲	منابع
۱۲۵	فصل پنجم: کاوش آینده
۱۲۵	۱-۵ مقدمه
۱۲۷	۲-۵ بررسی اجمالی روش‌های کاوش آینده
۱۲۷	۱-۲-۵ روش‌های رسمی
۱۳۹	۲-۲-۵ مشورت و همفکری با کارشناسان
۱۴۴	۳-۲-۵ سناریوها
۱۴۹	۳-۳-۵ توسعه سناریوها
۱۵۵	۴-۵ نمونه: تحلیل سناریو برای بررسی گزینه‌های زیرساخت حمل‌ونقل هوایی در هلند
۱۵۵	۱-۴-۵ مرحله ۱: تعیین پرسش کلیدی
۱۵۵	۲-۴-۵ مرحله ۲: تعیین عوامل بافتی
۱۵۶	۳-۴-۵ مرحله ۳: خوشه‌بندی عوامل بافتی به نیروهای محرک
۱۵۹	۴-۴-۵ مرحله ۴: دسته‌بندی نیروهای محرک براساس میزان تأثیر و عدم قطعیت
۱۶۰	۵-۴-۵ مرحله ۵: طراحی منطق سناریو
۱۶۱	۶-۴-۵ مرحله ۶: تشریح جزئیات سناریو
۱۶۲	۷-۴-۵ مرحله ۷: ارزیابی پرسش کلیدی
۱۶۳	منابع
۱۶۵	فصل ششم: ترکیب تحلیل‌های جزئی
۱۶۶	۱-۶ گام‌های اصلی در ترکیب تحلیل‌های جزئی
۱۶۶	۲-۶ بازبینی نمودار سیستم
۱۶۹	۳-۶ بررسی سازگاری
۱۶۹	۴-۶ شکاف‌های دانشی
۱۷۰	۵-۶ بیان مجدد مسئله و مشخص کردن فعالیت‌های پیگیری برای تحلیل‌گر سیاست
۱۷۲	منابع
۱۷۳	فصل هفتم: طرح پژوهشی
۱۷۳	۱-۷ مقدمه
۱۷۵	۲-۷ چرا؟ - شکاف‌های دانشی
۱۷۷	۳-۷ چه چیزی؟ - پرسش‌های پژوهش

صفحه	عنوان
۱۷۸	۴-۷ چگونه؟ - روش‌ها و رویکردهای مدل‌سازی
۱۷۸	۱-۴-۷ روش‌ها و مدل‌های تحلیل
۱۷۹	۲-۴-۷ گردآوری داده
۱۸۰	۵-۷ چه زمانی؟ کجا؟ - برنامه‌ریزی
۱۸۲	۶-۷ کارکردها و مشخصات مدل‌های ریاضی
۱۸۲	۱-۶-۷ چه زمانی از مدل‌های ریاضیاتی استفاده کنیم
۱۸۴	۲-۶-۷ از تحلیل مسئله تا مدل‌های ریاضیاتی
۱۸۵	۳-۶-۷ الزامات عملکردی مدل‌های ریاضیاتی
۱۸۹	۴-۶-۷ تعدادی از رویکردهای مدل‌سازی مرتبط
۱۹۴	۵-۶-۷ انتخاب رویکرد و تکنیک مشخص‌سازی
۱۹۸	منابع
۱۹۹	فصل هشتم: تهیه یک مقاله موضوعی
۱۹۹	۱-۸ نقش مقاله موضوعی در تحلیل سیاست
۲۰۱	۲-۸ عناصر کلیدی مقاله‌های موضوعی
۲۰۱	۱-۲-۸ اهمیت یک استدلال متقاعدکننده
۲۰۳	۲-۲-۸ طرح استاندارد مقالات موضوعی
۲۰۴	۳-۸ مطالب خاص مقاله موضوعی
۲۰۵	۱-۳-۸ مقدمه: دوراهی صاحب مسئله
۲۰۶	۲-۳-۸ تحلیل مسئله
۲۰۷	۳-۳-۸ پیشنهادها و طرح پژوهشی
۲۰۹	۴-۸ چک‌لیست مقاله موضوعی خوب
۲۱۱	منابع
۲۱۲	واژه‌نامه فارسی به انگلیسی
۲۱۷	واژه‌نامه انگلیسی به فارسی

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۱۵	جدول ۱-۱ نقش تحلیل‌گران سیاست
۲۱	جدول ۱-۲ ابعاد پیچیدگی
۲۷	جدول ۲-۲ گونه‌شناسی مسائل رام‌شده و رام‌نشده
۲۹	جدول ۳-۲ گونه‌شناسی مسائل
۵۱	جدول ۴-۲ ترتیب مراحل
۸۵	جدول ۱-۳ جدول کیفی نتایج
۸۹	جدول ۱-۴ کمک‌های احتمالی تحلیل‌کنندگان به فعالیت‌های تحلیل سیاست
۹۳	جدول ۲-۴ مروری بر روش‌های تحلیل‌کنندگان
۱۰۷	جدول ۳-۴ جدول کلی تبیین مسئله از دیدگاه‌کنشگران
۱۱۲	جدول ۴-۴ وابستگی به منابع
۱۱۲	جدول ۵-۴ جدول کلی تعیین‌کنندگان کلیدی و غیر کلیدی
۱۱۴	جدول ۶-۴ جدول کلی طبقه‌بندی وابستگی‌های متقابل
۱۴۱	جدول ۱-۵ معیارهای خود ارزیابی: دستنامه‌ای برای خودقضاوتی در خصوص تخصص
۱۵۱	جدول ۲-۵ ترتیب مراحل طراحی سناریوی بافتی
۱۵۶	جدول ۳-۵ عوامل بافتی
۱۵۸	جدول ۴-۵ نیروهای محرک
۱۶۰	جدول ۵-۵ دسته‌بندی نیروهای محرک
۱۶۱	جدول ۶-۵ مشخصات سناریوی ۵
۱۷۹	جدول ۱-۷ متداول‌ترین روش‌های تحقیق (بدون ترتیب خاص ذکر شده‌اند)
۱۹۴	جدول ۲-۷ ویژگی‌های رویکردهای منتخب مدل‌سازی سیستم
۱۹۵	جدول ۳-۷ الزامات روش‌های مدل‌سازی متفاوت از لحاظ داده و نظریه
۲۰۳	جدول ۱-۸ قالب استاندارد مقاله موضوعی

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۸	شکل ۱-۱ چرخه حل مسئله
۹	شکل ۲-۱ شکاف به عنوان ماده اولیه ضروری در مسئله سیاستی
۱۱	شکل ۳-۱ مروری بر فعالیت‌های تشکیل دهنده تحلیل سیاست
۱۴	شکل ۴-۱ ارتباط میان سبک‌ها و فعالیت‌های تحلیل سیاست
۱۷	شکل ۵-۱ ساختار این کتاب
۲۵	شکل ۱-۲ برنت اسپار
۳۰	شکل ۲-۲ درخت تصمیم‌گیری در پشتیبانی از تحلیل سیاست
۳۲	شکل ۳-۲ وضعیت کنونی در دلفت
۳۳	شکل ۴-۲ مسائل به عنوان شکاف ادراک شده
۳۹	شکل ۵-۲ مدل سطل زباله «کوهن»، «مارچ» و «اولسن»
۴۰	شکل ۶-۲ مدل جریان‌های «کینگدن»
۴۲	شکل ۷-۲ مدل دوره‌ها: حل مسئله در دوره‌ها و میدان‌ها
۴۳	شکل ۸-۲ چارچوب ائتلاف طرف‌داری
۴۶	شکل ۹-۲ تبیین مسئله و نقاط مداخله
۵۷	شکل ۱-۳ نمودار سیستم: چارچوب مفهومی تحلیل سیستم
۵۹	شکل ۲-۳ معنی شیء بستگی به تجسم و دیدگاه دارد
۶۴	شکل ۳-۳ قسمت بالایی نمودار وسیله-هدف
۶۵	شکل ۴-۳ قسمت پایینی نمودار وسیله-هدف
۷۰	شکل ۵-۳ درخت اهداف دوسطحی
۷۱	شکل ۶-۳ درخت اهداف سه‌سطحی
۷۹	شکل ۷-۳ نتیجه ترسیم نقشه علی اولیه
۸۰	شکل ۸-۳ نقشه علی تکمیل شده
۸۳	شکل ۹-۳ نمودار سیستم

صفحه	عنوان
۸۴	شکل ۱۰-۳ نمودار سیستم با زیرسیستم‌ها
۱۱۶	شکل ۱-۴ ترسیم وابستگی‌های کنشگران: ماتریس قدرت- منفعت
۱۲۷	شکل ۱-۵ شیپور نبود قطعیت
۱۳۰	شکل ۲-۵ تقاضای جهانی برای غلات، ۱۹۵۶ تا ۲۰۳۰
۱۳۲	شکل ۳-۵ نمایش گرافیکی یک منحنی گامپرتز
۱۳۳	شکل ۴-۵ قیمت‌های سهام نیویورک و تابش خورشید
۱۳۸	شکل ۵-۵ شاخص وضعیت آینده سال ۲۰۰۷ به همراه پیش‌بینی‌های جایگزین به وسیله ...
۱۴۹	شکل ۶-۵ منطق سناریوهای «مونت فلور»
۱۵۱	شکل ۷-۵ چارچوبی برای تعیین حدود سیستم
۱۶۰	شکل ۸-۵ منطق سناریو
۱۶۵	شکل ۱-۶ ساختار این کتاب
۱۷۱	شکل ۲-۶ ارتباط سبک‌های تحلیل سیاست با فعالیت‌ها
۱۷۲	شکل ۳-۶ از ترکیب تا تشخیص پروژه پژوهشی
۱۷۴	شکل ۱-۷ عناصر طرح تحقیقاتی
۱۸۱	شکل ۲-۷ نمونه‌ای از گانت چارت یک پروژه
۱۸۴	شکل ۳-۷ نمودار مدل
۱۸۵	شکل ۴-۷ مدل‌های سیستم و تصمیم‌گیری

پیشگفتار مترجمان

در عصر حاضر هم‌زمان با افزایش پیچیدگی‌های دنیا، مسائلی که با آن‌ها مواجه می‌شویم، روزبه‌روز پیچیده‌تر می‌شوند؛ بنابراین، سیاست‌گذاری در چنین فضایی کار ساده‌ای نیست. حضور و مشارکت کنشگران بسیار متنوع از سازمان‌های دولتی و مجلس گرفته تا محققان، روزنامه‌نگاران و قضات، در بخش یا بخش‌هایی از فرایند سیاست‌گذاری از جمله عواملی است که بر پیچیدگی سیاست‌گذاری می‌افزاید. هر یک از این کنشگران حقیقی یا حقوقی دارای ارزش‌ها، علائق، درک از وضعیت و ترجیحات متفاوتی هستند. از این گذشته، این کنشگران دارای ارتباط شبکه‌ای با هم هستند، نه سلسله‌مراتبی؛ بنابراین هیچ کنشگری نمی‌تواند راه‌حل خود را بر دیگران تحمیل کند و کنشگران به همکاری همدیگر نیاز دارند.

کتاب *تحلیل سیاست در سیستم‌های چندکنشگر*، با هدف کمک به تحلیل سیاست در سیستم‌های پیچیده چندکنشگر، مجموعه‌ابزارها و رویکردهایی برای شفاف‌سازی موقعیت‌های پیچیده، تبیین صحیح مسئله و تعیین راهی برای حل مسائل سیاستی معرفی می‌کند. نیز هدف از ترجمه این اثر، ضرورت و اهمیت دیدگاه‌های جدید و به‌روز در زمینه طراحی سیاست و ابزارهای آن در فضای سیاست‌گذاری ایران است. کتاب حاضر با داشتن هشت فصل، براساس گام‌های مورد نیاز برای تبیین مسئله طراحی شده است. در فصل اول به موضوع تبیین مسئله در فرایندهای سیاست‌گذاری و در مواجهه با مسائل پیچیده سیاستی پرداخته می‌شود، در فصل دوم دیدگاه‌های نظری و همچنین پیشنهادها برای تبیین مسئله ارائه می‌شود. فصل سوم به روش‌ها و تکنیک‌های تحلیل انتقادی برای تحقق یک راه‌حل مناسب می‌پردازد. فصل چهارم به تحلیل محیط کنشگران شبکه‌ها و افراد ذی‌نفع در مسئله اختصاص دارد. در فصل پنجم به راهبردهای آتی برای مقابله با عدم قطعیت و بررسی آینده‌های محتمل پرداخته می‌شود. فصل ششم، به منظور دستیابی به یک تحلیل یا یک مدل مفهومی یکپارچه، به ترکیب تکنیک‌های تحلیلی ارائه‌شده در فصول قبلی می‌پردازد. دو فصل آخر به بررسی چگونگی

انتشار یافته‌های تحلیل سیاست در سیستم‌های چندکشگر و نگارش مقاله‌ی موضوعی در این خصوص اختصاص دارد.

این کتاب حاصل تلاش‌های علمی همکاران محترم «آزمایشگاه طراحی سیاست علم و فناوری» در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) است. خواندن این کتاب به دانشجویان، پژوهشگران و سیاست‌گذاران و آن دسته از عزیزانی که به دنبال آشنایی با مفاهیم طراحی سیاست و ابزارهای آن هستند توصیه می‌شود. امید است خوانندگان محترم با راهنمایی، توصیه و پیشنهاد‌های ارزشمند خود مترجمان را در رفع نقایص احتمالی کتاب یاری فرمایند.

رضا حسان

استادیار پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

بهزاد بهدانی

استاد تمام دانشگاه جنوب شرق نروژ - دانشکده تجارت،

استراتژی و علوم سیاسی

لیلا نامداریان

استادیار پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

پیشگفتار نویسندگان

کتاب تحلیل سیاست در سیستم‌های چندکنشگر، حاصل همکاری بین رشته‌ای گروهی از محققان و مدرسان حوزه تحلیل سیستم‌ها در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در دانشکده فناوری، سیاست و مدیریت، در دانشگاه دلفت هلند است. پیش‌نویس نخست کتاب در قالب متن درسی با عنوان «تحلیل محیط‌های پیچیده» در سال ۱۹۹۹ در اختیار دانشجویان قرار گرفت. با این حال نسخه انگلیسی کتاب در سال ۲۰۰۶ تهیه شد و پس از چند مرحله بازبینی و ارزیابی از سوی دکتر برت انسرینک، دکتر لئون هرمانس و دکتر یان کواکل، در سال ۲۰۰۸ در قالب یک کتاب درسی منتشر شد. در نتیجه، مباحث این کتاب محصول تعامل و بحث و گفتگو چندین ساله بین گروهی از محققان و مدرسان تحلیل سیستم‌ها و صورت‌بندی مسائل در سیستم‌های پیچیده است. مشارکت‌کنندگان اصلی در نگارش این کتاب دکتر برت انسرینک، دکتر لئون هرمانس، دکتر یان کواکل، پروفیسور ویل تیسن، پروفیسور یوب کوپنیا و دکتر پیتر باتس بوده‌اند. با این حال گروه زیادی از سایر همکاران و محققان حوزه سیاست‌گذاری و همکاران در دانشگاه صنعتی دلفت از جمله دکتر کامپس، دکتر بکبرده، دکتر راولت، دکتر بورن، دکتر هان، و واکر در ارزیابی و تعریف مفاهیم، تجدید نظر در متون و نیز انتقال تجربیات و مطالعات موردی کتاب مشارکت داشته‌اند. از نظر نویسندگان نسخه فعلی نسخه نهایی نخواهد بود، زیرا می‌دانیم که علم سیاست‌گذاری با بحث و تغییر مداوم در تکامل است؛ بنابراین به عنوان نویسندگان کتاب از هر گونه نظر خوانندگان در جهت بهبود مطالب این کتاب استقبال می‌کنیم.

کتاب حاضر به دنبال آن است که مبانی نظری برای تحلیل و ساختاربندی مسائل در سیستم‌های چندکنشگره را به خوانندگان ارائه دهد.

مسائلی که در آن‌ها گروهی از کنشگران با منافع، اهداف و برداشت‌های متفاوت - و گاه متناقض - از یک مشکل، درگیر تعریف و در پی آن یافتن راه‌حلی برای مسائل اجتماعی هستند. کتاب حاضر قصد دارد مجموعه‌ای از ابزارهای اساسی و لازم را برای تحلیلگران و سیاست‌گذاران فراهم آورد و به آن‌ها کمک کند که:

- بینشی نظری و نگرشی جامع در مورد مدل‌های مختلف فرایندهای تصمیم‌گیری و نیز نقش‌های بالقوه‌ای که یک تحلیلگر می‌تواند در فرایند تصمیم‌گیری ایفا کند، به دست آورند.

- به شکلی ساختارمند به شناسایی مسائل در محیط‌های پیچیده پردازند، یک نمودار جامع از سیستم به دست دهند و یافته‌های خود را مستندسازی کنند.

- با طیف وسیعی از روش‌ها و تکنیک‌های موجود برای صورت‌بندی و یافتن راه‌حل جامع برای تصمیم‌گیری در سیستم‌های چند کنشگر آشنا شوند.

- برنامه‌ای برای تجزیه و تحلیل دقیق راه‌حل‌ها و نیز انتخاب مدل‌های ریاضی مناسب برای ارزیابی آن‌ها تنظیم کنند.

این کتاب همچنین می‌تواند به عنوان یک مرجع درسی برای تحلیل سیستم‌ها، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مورد استفاده قرار گیرد. برخلاف متون درسی برنامه‌ریزی استراتژیک و متون مقدماتی خط مشی‌گذاری - که در آن‌ها با یک صاحب مسئله که دقیقاً می‌داند مشکل او چیست مواجهیم - در این کتاب، یک محیط پیچیده مورد بحث است که در آن تعاریف مسئله نامشخص است و اغلب از سوی کنشگران درگیر در آن به چالش کشیده می‌شود. هدف اصلی این کتاب نشان دادن چگونگی ایجاد تصویری روشن از موقعیت‌های پیچیده، چگونگی تدوین مسئله و چگونگی مشخص کردن مسیری برای حل چنین مسئله‌هایی است.

دکتر برت انسرینک

دکتر لئون هرمانس

دکتر یان کواکل

پروفسور ویل تیسن

پروفسور یوپ کوپنیا

دکتر پیتر باتس